

A csillagok oly magasan szikráztak, hogy felettük tán már semminek nem marad hely. Hideg volt az éjszaka, ropogott a fagy. A távolban néha egy magányos lövés dörrent. Ézsiás a lövészárokból ült, hátát egy ajtónak támasztva. Ki tudja honnan került ide, mivel se küszöb, se szoba nem tartozott hozzá, csak magában állt az ajtó, derengő rézkilincsel. Ha tehette, itt pihent meg, biztos pontként tudva, ahol nem hatolt csontjáig a hideg, és eszébe juttatta, hogy létezik egy másik világ is.

Kiűzettek onnan mindannyian, akik magukba roskadva borotvátlanul, mindenféle rongyokkal védekeznek a hideg tépőfoga ellen. Fél süketen az állandó fegyverzajtól, eltompuló aggyal, és nedvedző szemmel bámulnak maguk elé. Ülnek, kezüket a kabátujjukba rejtve, mellettük puszkáik deresedő, fekete csövei és nyomok a hóban.

Mióta nem látta övéit, már nem számolja. Talán nem is voltak, csak a képzelet játszik vele. Ropogó tűz a kályhában, vasalt ing és éjféli mise. Ilyenkor annyian toporogtak a kis templomban, mint az év során sosem. Olyanok is elmentek, akik máskor nem lépték át a küszöbét. Együtt szállt a testek párája a tömjénfüsttel a magas ablak felé, ahonnan Nepomuki Szent János üvegre mintázott, szenvedő arca tekintett le rájuk. Ahogy maga elé képzelte, úgy tűnt, hogy már nem a vértanú arca, hanem az övé tekint alá a gyülekezetre.

Ézsiás felállt és kinézett a lövészárokból. A hold rideg sugara betérítette a tájat, mint a világitólövedékek fénye. Előtte a becsapódó gránátok nyomaival szaggatott, végtelen hómező. Arrább egy kereszt. Két deszkából szögelték össze, rajta egy katonasapka. Nem szokványos látvány itt, ahol a temetetlenek sokasága hever. Ismerte a fiút. Hiába várja már Bácskában menyasszonya és öreg szülője. Oly szépen tudott szájharmonikázni, hogy néha egy pillanatra feledtette velük sorsukat... Egyik reggel nem bírta tovább. Felugrott, és kirohant a lövészárokból, és szaladt, míg egy sorozat le nem terítette.

Háború... Ha lehetne, csak azt kérné, legyen újra béke, ahol a magas kék ég alatt madárdal szól, virág nyílik a mezőn és nem srapnelgödör. Ahol az emberek, ha találkoznak, nem bajonettet szegeznek egymásnak, hanem kalapot emelnek. Ahol, ha nehéz is, küzdve a mindennapiért, de az élet, érinthetetlen...

Lélek nem mozdult a végtelen tájon; üres csend volt, mint a halottak birodalmában. Rézkilincshez támasztotta fegyverét és elindult. Mozognia kell, mert megfullad. Nem hederítettek rá. Cigaretták parázslottak, lehelet és füst gomolyagok szálltak, és a tekintetek a semmibe révedtek. Karácsony éjszakája volt, és a barázdált lelkek haza indultak.

A lövészárok lejárataiban megjelent egy káplár, mellette egy baka, kékmázás kannával.

– No emberek, az ne gyűjék ide, aki nem szereti a rumot! – mondta a három csillagú parolinós, csípőre téve kezét, mint aki jól kitalálta, hogy kell meglepni a szunnyadókat.

Az arcok felélénkültek, a katonák csajkáik után matattak, és megindultak csoszogó léptekkel.

– De csak akkor – folytatta derűsen a hatalom megtestesítője –, ha elébb élneklitek a *Menyből az angyalt*. Szépen ám, hogy ott fönt, a kisuvickolt csillagok mögött, táncra perdüljenek a kaporszakállú öreg Isten gyönyörűségére.

Az emberek toporogtak, egymásra sandítottak.

– Hagyd már Gyurka ezt a marhaságot – szólalt meg egy tizedes, kinek foszlott fülvédőjéből vatelin lógott ki.

– Nincs kedvetek a danára? Ej, pedig karácsony vagyon, vagy mi az ördög.

– Mérjed! – mondta legénynek, aztán maga zendített rá az énekre.

A remegő kezekben a csajkák szélei odakocódtak a kannához. Csobogott a vörös ital, és illata beleszúrt az orrokba, miközben az őrmester fújta a karácsonyi dalt.

Először egy bizonytalan hang, aztán egy másik kapcsolódott bele, s a végére ott álltak körbe, és énekeltek a galíciai frontmezőben.

Ézsiás hátat fordított, s megindult porciójával. Jó negyedrészt volt a csajka, s leeresztett kezéből néha kilottyant. Mintha vérfoltokat hagyott volna maga után a havon, lépett ki a lövészárokból és ment, maga se tudta hová.

Elmaradt állásuk, s közeledett az ellenség felé. Kürt hangját vélte hallani, s eszébe jutott, hogy a fel-felvillanó fényben célpontul szolgálhat. Egy nagy gödörhöz ért. Az alján egy nyöszörgő ember feküdt.

– Ki vagy? – kérdezte az arcra borultat, de az nem válaszolt.

Leereszkedett hozzá, és felismerte, hogy egy munkaszolgálatos. Hanyatt fordította.

Látta, hogy mellkasán átvérzett a kötés. A fiatal, elkínzott arc, mint az otthoni templom festett ablakán. Elkezdte dörzsölni lilára fagyott kezét.

A munkaszolgálatos kinyitotta szemét, és rémülten nézett rá.

– Ne félj – mondta Ézsiás. – Igyál... – és szájához emelte a csajkát. A sebesült nagy kortyokban nyelte az italt, aztán köhögni kezdett...

– Merre indultál ebben a világban? – kérdezte Ézsiás.

– Angyalt látni... – felelte nehezen a fiatalember.

– Nincsenek erre angyalok, ha csak a halálé nem – mondta Ézsiás, aztán felnézett a mennyboltra. Mint szurokba ragadt gyémántok, ragyogtak a csillagok. Halk zúgást vélte hallani, aztán vékonyka hangot, csengő nyelvének hangszilánkját.

Meresztette szemét és hitte, hogy mégis megjöttek az angyalok. Leszállnak hozzájuk, és már érezni vélte, beteríti egy puha szárny. Tömjén illata szállt, gyertyák fénye lobbant...

– Istenem, hát nem hagyod el a magára maradottakat. Emelj magadhoz...

Hatalmasat dörrent. Az égre kúszott egy rakéta, és mint vörös üstökös szállt alá, ködös nyomot hagyva maga után. Aztán újra csend lett, s látta, hogy mégsem jöttek el az angyalok.

Feltápázkodott. Nyögve vette hátára társát, és indult vissza a lövészárokból.

Rogyadozó lépteit és görnyedt alakját a teherrel megvilágították a felröppenő rakéták fényei. Mint óriás csillagszóró sziporkái, ontották fényüket. A hó angyalhajjá változott, és valahonnan távolról egy szájharmonika hangja szólt. Ézsiás halkán vele dúdolta... hogy békekesség a földön, a jóakarátú embereknek...